

**MINISTRY OF EDUCATION
“1 DECEMBRIE 1918” UNIVERSITY OF ALBA IULIA
FACULTY OF HISTORY, LETTERS AND EDUCATIONAL SCIENCES
DOCTORAL SCHOOL OF PHILOLOGY**

DOCTORAL THESIS

Abstract

PhD Advisor:

Prof. univ. dr. habil. MARIA-ANA TUPAN

PhD Student:

ALEXANDRA COSTEA (PASCU)

ALBA IULIA

2023

**MINISTRY OF EDUCATION
“1 DECEMBRIE 1918” UNIVERSITY OF ALBA IULIA
FACULTY OF HISTORY, LETTERS AND EDUCATIONAL SCIENCES
DOCTORAL SCHOOL OF PHILOLOGY**

**ION POP RETEGANUL IN THE CONTEXT OF 19TH
CENTURY FOLKLORE STUDIES:
POETICS AND POLITICS**

Abstract

PhD Advisor:

Prof. univ. dr. habil. MARIA-ANA TUPAN

PhD Student:

ALEXANDRA COSTEA (PASCU)

ALBA IULIA

2023

Contents

Introduction	5
Chapter 1, Folklore: the birth and construction of a discipline	14
1.1 Folklore and folklore studies - terminology	17
1.1.1. Folklore – definitions and characteristics	17
1.1.2. Defining folklore studies	21
1.2. The development of folklore studies as scientific discipline in the 19th century	23
1.2.1. Folklore collections – the first steps toward folklore studies	23
1.2.2. Folklore in relation to Primitivism	27
1.3. European folklorists at the beginning of folklore studies	32
1.4. Folklore studies in Transylvania in the times of Ion Pop Reteganul	36
Chapter 2	41
Historical and cultural contexts	
2.1. In the shadow of the French Revolution	41
2.2. From physicalist anthropology to cultural anthropology	46
2.3. The impact of Positivism	48
Chapter 3	50
Memory, family, and identity: memoirs	
3.1. Reteag, a multi-ethnic and multi-confessional place in documents	50
3.2. Pages in the life of an old time schoolboy	54
3.3. The path to apostolate	59
3.4. Echoes of memory in Ion Pop Reteganul's texts	68
Chapter 4	72
Ion Pop Reteganul - rhetorician and linguist	
4.1. A rhetoric of pedagogy	72
4.2. A complete lesson about Rodna	82
4.3. Linguistic concerns	88
4.3.1. <i>Cartea de cetire (A Reader)</i>	88
4.3.2. Theories on epistles	93
Chapter 5	97

Folk literature	
5.1. Ion Pop Reteganul's theory of folklore	97
5.1.1. Methods for folklore collection	106
5.2. A brief presentation of the possibilities of interpreting folk tales	108
5.3. Structural and cultural elements in the folk tales collected by Ion Pop Reteganul	134
5.4. The shaping and educational functions of folk tales	145
5.4.1. The didactic relevance of the folk tales collected by Ion Pop Reteganul	149
5.5. Folk ballads collected by Ion Pop Reteganul	151
5.6. Carrols collected by Ion Pop Reteganul	162
Chapter 6	168
National identity on the militant agenda of Ion Pop Reteganul	
6.1. Reteganul as literary historian	168
6.1.1. Collected Poems by Ion Pop Reteganul	174
6.2. Reteganul – a storyteller of the Transylvanian village	175
6.3. A manual for the welfare of the Transylvanian peasants	179
Conclusions	184
Bibliography	189

Keywords: Ion Pop Reteganul, folklore, folklore studies, poetics and politics, pedagogy, pragmatics.

Abstract:

The doctoral thesis *Ion Pop Reteganul in the Context of 19th-Century Folklore: Poetics and Politics* has emerged out of the desire to bring scholarly Ion Pop Reteganul to the attention of our contemporaries. Within his compass came creative imagination and scientific rigour, encyclopaedic

information, reforming agenda, combining theoretical activity with social activism, while his desire to live by models and provide an example for the community to follow made him a Renaissance personality. Initially, we intended to write a monograph that would include all his activity in various fields, particularly in that of folklore. The idea to change the approach appeared as a result of the impact that the ideas of the New Historicism had on us, which helped us to understand that a more relevant idea about the life and work of the folklorist Ion Pop Reteganul could be derived from his embedding in the socio-political context of the 19th century and in the history of Romanian civilisation.

New Historicism, as a literary and cultural theory, appeared at the end of the 20th century as a response to the limitations of traditional historical criticism, arguing, contrary to the latter's claim of scientific objectivity, that access to the past is problematic, mediated by multiple factors, such as the existence of documents, their discovery, the prejudices of the authors who imposed their point of view and gave way to personal likes and dislikes. As Louis Montrose famously put it in *Professing the Renaissance: The Poetics and Politics of Culture*, the object of New Historicism is the textuality of history (we access the past only through what comes to us in writing or some other medium) and the historicity of texts (those texts are interpreted from the point of view of the present)¹.

The variant of New Historicism in the picture of literary theories at the end of the millennium sought to analyse literary texts concerning the historical and cultural contexts in which they were produced and as a product of negotiation with other discourses and components of social semiotics. New Historians rejects the notion of objective, ahistorical truth. At the same time, authors of literary studies analyse works of art as crystallisations of multiple interferences in the network of discourses of a historical period.

On the other hand, New Historicism studies the interaction between history and literature. The new-historical approach relies on power dynamics, ideologies and social structures that influence the creation process and the reception of literary works. By examining cultural and historical factors, New Historicism sets out to shed light on how literature participates in the construction and resistance to power². Some of the key ideas that helped change the research direction of this PhD thesis belong to Stephen Greenblatt, who, in *Renaissance Self-Fashioning: From More to Shakespeare* (1980), explores the relationship between literature and identity during

¹ Louis Montrose, "Professing the Renaissance: The Poetics and Politics of Culture", in *The New Historicism*, ed. H. A. Veenser, New York, Editura Routledge, 1989, pp.15-36.

² H. Aaram Veenser, *The New Historicism*, New York, Routledge, 1989, pp. ix-xvi, H. Aaram Veenser, *The New Historicism Reader*, New York, Routledge, 1994, pp.1-35.

the Renaissance. He shows that individuals formed their identity through language, rhetoric, and exposure to the semantic energies of discursive channels, highlighting the importance of history in literary analysis.³

Documents and artefacts mediate access to the past. Therefore, it is partial and subjective, as those cultural objects were produced according to the limits of understanding, the ideological interests of the authors and their access to events. Multiple mediations interpose between the present society and its past. At the same time, even a good understanding of those depends on knowledge of the texts through which they entered into negotiations with the ideas of the time.

There is, especially in our country, a commonly shared belief that folklore is ahistorical, preserving eternal values, temperamental inclinations, and beliefs of the people unaffected by the tribulations of history. In reality, Ion Pop Reteganul was a node in a network—a member of a community of philosophers of education that extended outside the Romanian territory. A review of how folk tales have been theorised indicates that their perception differs, not only diachronically, in the passage of calendar time, but also according to the thinking, the cultural models of a phase of history, the dominant currents in theory and creation – such as the history of genres. Folk tales are valued, interpreted, and classified differently in the era of romanticism, positivism, and formalism from the beginning of the last century, or postmodern historicism.

As far as the interest taken by Ion Pop Reteganul in Romanian literary history and criticism is concerned, we mention that he is discussed in numerous articles over time, most often in the form of a eulogy for his work as a folklorist, with the establishment of some essential biographical milestones. In the 90s, in the context of the attempt to recover all the cultural assets that could contribute to the reshaping of a national identity deformed by the communist dictatorship, a volume entitled *S. FL. Marian și corespondenții săi*, edited by Eugen Dimitriu and Petru Froicu, with a foreword by Iordan Datcu, was brought out by the Minerva Publishing House (1991). From among later volumes of the 2000s, mention should be made of two editions of *Povești Ardelenești* (2001, 2007), edited by Ioan Crețiu and Constantin Cublesan. The volume *Someș, Someș, apă lină*, published by Școala Ardeleană in Cluj-Napoca in 2015, recovers part of the folk literature collected by Ion Pop Reteganul, which represents only very little of what is stored in the Academy Library. Laura Goia's book, *Ion Pop Reteganul: Bibliografie*, published by Școala Ardeleană in 2015, was of great help in establishing some bibliographic landmarks in our research.

³ Stephen Greenblatt, *Renaissance Self-Fashioning: From More to Shakespeare*, Chicago, University of Chicago Press, 2005.

Thus, we started our research with the question: How can Ion Pop Reteganul be framed in a broader historical and cultural context without leaving aside the analysis of some texts representative of the Romanian culture of his time?; Can we discuss an up-to-date biography and activity of Ion Pop Reteganul for specialised and non-specialised readers?

To answer these questions, we used qualitative and quantitative research methods. However, before starting the bibliographic documentation activity, we made a series of trips to the Ion Pop Reteganul Memoire House, the Romanian Academy Library and the Astra Museum, where some of his writings or documents discussing his activity are located. In this way, we wanted not only to experience the feeling of a living presence when faced with the personal history of a scholar to whom this doctoral thesis is dedicated but also to establish an emotional connection with it, starting from the idea that the passion for the research undertaken is a driving force which helps in its development, especially in the vacillating moments that inevitably appear during the exegetical approach.

The first step was the collection of bibliographic materials related to the activity of Ion Pop Reteganul, the work of Laura Goia mentioned above, and the volumes of folklore republished in recent years being of great use in this direction, the latter allowing us to work with updated text versions graphically and linguistically improved. At the same time, we undertook a comparative reading of the older versions. The digitisation of some works by Ion Pop Reteganul made available by the Cluj-Napoca University Library was one of the sources for these texts.

A second part of the bibliographic collection is related to the research direction of this thesis that follows the historical and cultural contextualisation of Ion Pop Reteganul, calling on works of history, anthropology, folkloristics, pragmatics, and cultural studies, all of which can be found in the bibliography of our PhD thesis.

Starting from the ideas of the New Historicism, we examined the power dynamics, social structures and cultural contexts that marked the life and activity of Ion Pop Reteganul. Historical contextualisation looks at the cultural events and phenomena that may have influenced the reference texts that are the object of our interest. A critical reading of Ion Pop Reteganul's texts was carried out in the light of this contextualisation, which allowed us to perceive their relevance among his contemporaries, not only in the Romanian lands, but within a broader, international frame, especially German, as well as the proleptic character of some ideas developed in theories and systems of thought in our time. A new understanding of Ion Pop-Reteganul was possible through the study of discursive contaminations, from the principles of recent European pedagogy to which he had access through Friedrich Fröbel and, implicitly, through Pestalozzi, to the echoes of some cultic writings,

which reached the masses through the religious service, in the folk poetry collected by Ion Pop-Reteganul (referenced at length, especially *Îndreptarea Legii* - 1652, Târgoviște, translated from Greek by Daniil Panonianul, who later became metropolitan of Transylvania).

In discussing these texts, we have chosen to use the comparative method and critical analysis based on our observations, mainly since most of the bibliography dedicated to Ion Pop Reteganul is limited to general aspects without going into a detailed analysis, for example, in the case of collected and published folk texts. Although we provided several possible directions/grids for folk tale research in our thesis as a theoretical approach, our interpretation was based on our own analysis and our own hermeneutic effort.

The research is structured into six chapters: *Folklore: the birth and construction of a discipline*, *Historical and cultural contexts*, *Memory, family and Identity: memoirs*, *Ion Pop Reteganul – rhetorician and linguist*, *Folk literature* and *National identity on the militant agenda of Ion Pop Reteganul* and *Conclusions*.

Chapter 1, *Folklore: the birth and construction of a discipline* takes a preliminary step, trying to answer the question how interest in folklore emerged as a discipline of scientific study in Europe. Some terminological clarifications were necessary. Thus, we have defined folklore and presented its essential characteristics, later defining folkloristics to eliminate confusion between the two terms. In logical sequence, the next research segment was dedicated to the evolution of folkloristics as a discipline in the 19th century, following a contextualisation of the activity of Ion Pop Reteganul. We presented the first collections of folklore marking the rise of the discipline and considered the relationship of folklore with primitivism. At the same time, in order to provide a universal framework for the work of Ion Pop Reteganul, we have chosen to present the work of some outstanding European folklorists in the early period of folklore as a scientific discipline: Wilhelm Mannhardt, Reinhold Köhler, Brothers Grimm, Friedrich Max Müller, Elias Lönnrot, Julius Leopold Krohn, Kaarle Krohn and Giuseppe Pitre. Narrowing down the geographical area, we continued to present the activity of folklorists from Transylvania in the 19th century, the space and the period of Ion Pop's activity.

Chapter 2, *Historical and cultural contexts*, contextualises Ion Pop Reteganul's activity through the prism of events and cultural aspects of his time. The French Revolution and its influence over the whole of Europe is the first stopping point in our presentation, followed by some considerations regarding the transition from physicalist to cultural anthropology, which broadened the framework of interpretation of folk and cult literary productions, placing them in a new light. According to Jack Zipes (1983), one of the practitioners of New Historicism, the emergence of

stories as a distinct genre through the Countess d'Aulnoy and Charles Perrault in the Age of Enlightenment had a subversive purpose, as evidenced by the plots of fairy tales which undermined the old authoritarian, patriarchal regime, inventing happy endings for marginalised or oppressed categories of people (children, women, orphans, servants...)

At the same time, according to the same Zipes, folk tales also had an educational role, their agenda including the desire to tame manners, the creation of a democratic and civilised society, purged of the signs of barbarism. The stories of Ion Pop Reteganul are not primarily intended to satisfy the romantic reader's taste for the sensational and supernatural, having instead an educational purpose and a solid realistic touch. This is why we make very brief clarifications in the final part of this chapter on the impact of 19th-century positivism on the authors of discourse on society and the individual, especially in autobiographical writings. The elegance of interpersonal relationships also concerned Ion Pop, who dedicated a serious guide to the epistolary style. The autobiographical writings of Ion Pop Reteganul mirror his development as an individual, first as part of a small community - the family, the village, or the school -, then as part of a whole society perceived in its dynamic social relations, while reflecting on his own intellectual becoming.

Chapter 3, Memory, family, and identity: memoirs, is part of the research that we dedicate to the biography of Ioan Pop Reteganul, including in this chapter a presentation of Reteag, the native area so dear to the Transylvanian folklorist that he assumed its name in all his publications. In this presentation, we look at data on the history and population structure of Reteag, elements that contributed to the formation of the individual concerning the community in which he grew up. The following sub-chapter, *Pages in the life of an old time schoolboy*, is dedicated to the way the school of the time, the customs, and the people of Reteag are reflected in Reteganul's autobiographical writings. We used the manuscript *Din memoriile mele*, located in the Astra Library, and the posthumous volume *Amintirile unui școlar de altădată*, edited by Ion Apostol Popescu and Serafim Duicu. The recovery of this text and its publication is an opportunity to ascertain the child's world and the similar materially challenging educational course in the episodes related to a masterpiece of Romanian literature, *Amintiri din copilărie (Memories of Childhood)* by Ion Creangă. The autobiographical information is supplemented in some cases by the memories about the Transylvanian teacher published by his grandson, Alexandru Anca, under the title *Din viața dascălului Ion Pop Reteganul și aprecieri despre activitatea lui*.

The pedagogical schools in Năsăud and Gherla were succeeded by work as a teacher in several places: Orlat, Baru Mare, Lisa, Bouțaru Inferior and Superior, Bucium Sașa, Blaj and Rodna. The last part of the third chapter refers to other memoirs in a series of articles published by Ion Pop

Reteganul in the magazine "Convorbiri Pedagogice". The portraits of teachers from the folklorist's childhood, such as G. Lazăr and Vasile Petri, are relevant for his choice of the future teaching profession. The job of a teacher meant continuous involvement in the communities in which he lived and was permanently doubled, even more assiduously after the age of retirement, by the activities of folklorists and publicists. The teacher's role is also conveyed in the short story *Dascălul Ioniță*, in the main character hiding even Ion Pop Reteganul.

Chapter 4, Ion Pop Reteganul - rhetorician and linguist, includes an analysis of his concern for education, as it emerges from various articles and speeches delivered on the occasion of special events, which are remarkable for the rhetoric of quality education, which take into account the needs of the Transylvanian population and at the same time emulate modern European trends. The first subchapter, *A rhetoric of pedagogy*, is the occasion to expose the contemporary international coordinates of Ion Pop Reteganul's ideas and inspiration as a pedagogue. A new element of our thesis is the connection between the type of education practised by the Transylvanian teacher and Friedrich Fröbel, to whom he dedicated one of his dissertations. Friedrich Fröbel (1782-1852) is often considered the founder of the modern kindergarten system and a pioneer in early childhood education. His ideas about education had a profound and lasting impact on educational practices worldwide. Fröbel's philosophy emphasised the significance of play, nature, creativity and the interconnectedness of all knowledge in fostering holistic development in children. One of Fröbel's fundamental concepts in education was "personal activity" or "activity play". He believed that children learn best through practical experiences and active involvement in their environment, which we find in the way Ion Pop Reteganul approaches teaching activities. At the heart of Fröbel's philosophy was the idea that education should be child-centred. He recognised that each child is unique and that the role of the educator is to nurture and guide their interests and capacities. Another critical element in Fröbel's educational approach was the idea of 'unity' or 'whole'. He believed that all aspects of learning were interconnected and sought to integrate various subjects and activities into a coherent educational experience. Fröbel also emphasised the importance of nature in a child's education.

Furthermore, Fröbel's emphasis on the educator's role as facilitator and guide remains influential in modern educational practices. Froebel's ideas about education sparked widespread interest and influenced the development of kindergarten programs throughout Europe and later in the United States. We point out in our research that Ion Pop Reteganul not only knew all these aspects, which places him in the intellectual company of some critical pedagogues of those times but also applied them in all his didactic activities, as is revealed throughout our research project.

Out of the desire to include in education the traditions and history of Transylvania, his speeches also include a presentation of *Rodna*, a rigorously documented monograph, reflecting the author's concerns and vast lore about geography, history, and traditions, but also pressing issues for his contemporaries and fellow teachers: the problems of schools and their needs, the difficulties of those who teach, possible plans for optimising the functioning of educational establishments.

The fourth chapter has as a point of special interest and novelty the third sub-chapter, *Linguistic concerns*, by presenting the manual *Cartea de cetire* and its theories on epistles. The textbook gave our research the occasion of a comparative approach to the conceptions of the original teacher from Reteag and the theory of speech acts evolved by J.L. Austin (1911-1960) and John Searle (b.1932), who revolutionised the understanding of language and communication, emphasising that language is not only a tool for descriptive communication but also has the power to act and influence reality in various ways. By analysing speech acts, we can better understand the complexity of human communication and how our words significantly impact social relationships. Reteganul, in turn, talks about the different registers of language and about the functions of language: communication, didactic and, surprisingly for those times, pragmatic.

Another element of novelty modulating our research in this chapter is related to the principles of pragmatics in Leech and Grice, noting that, as early as the 19th century, Reteganul had the intuition of maxims of pragmatics that would develop as a discipline after World War II. Long before Leech had elaborated the principle of politeness, Reteganul emphasised the necessity of politeness in the wording of letters of any kind. Analysing how the teacher from Transylvania theorises the epistle, we find that he also anticipated the practical communication principles of Paul Grice by a century, of course, in an early form.

The application of his theories on epistles, along with significant details of the socio-political and cultural context of the time, emerge from the last part of this chapter, where we present part of Reteganul's correspondence.

Chapter 5, on Folk literature, begins with several considerations regarding Reteganul's conceptions about folklore and the methods used in collecting folklore. A second sub-chapter includes a history of the possibilities of interpretation of folk tales to emphasise the various grids that can be applied to any folk tale collected by Reteganul and the changes of approach along time. We mention a heritage of works belonging to Johann Gottfried Herder, the Brothers Grimm, Theodor Benfey, Max Müller, Arnold van Gennep, Vladimir Propp, Joseph Campbell, Roman Jakobson, Émile Benveniste, Bruno Bettelheim, Algirdas Julien Greimas, Claude Lévi-Strauss, Marie-Louise von Franz, Gilbert Durand, Tzvetan Todorov and Jack Zipes. Along with these, we give a brief

overview of the classification of folk tales from all over the world in the Aarne-Thompson-Uther Classification System. We turned to the critical reading of the folk tales collected by Ion Pop Reteganul, highlighting specific structural and cultural elements, out of the desire to bring an element of interpretative novelty in line with the Transylvanian space of origin of the folk tales.

In order to show the contemporary importance of folk tales, we discussed in the following subchapter their formative-educational dimensions, using the comparison of some texts. We also proposed the possibility of using folk tales as a tool in teaching the Romanian language, especially for foreign speakers, which is essential in emphasising the relevance of folk tales.

The analysis of the folklore texts collected by Ion Pop Reteganul continues in our work with another category, folk ballads, which we use for the mental-societal anchoring of the moral norms they convey in a comparison with those present in *Pravila lui Matei Basarab* or *Îndreptarea legii* (1652). Critical reading and comparative analysis are also used in the subchapter dedicated to carols collected by the Transylvanian folklorist.

Chapter 6, National identity on the militant agenda of Ion Pop Reteganul, was also inspired by new-historical theories, aiming to show how the teacher originating from Reteag maintained an interest in awakening the sense of Romanian national identity in the consciousness of his contemporaries. From this perspective, we discuss the concerns of the literary historian embodied in a series of articles dedicated to important names of Romanian culture from inside and outside the Carpathian arc, brought together posthumously under the name *Medalioane literare*, the anthologist of poetry in Romanian through *Inimioara, adică floarea poeziei naționale din cei mai buni scriitori români în uzul tinerimei române*, eager to offer readers literary productions from all the Romanian provinces, and the storyteller, through a series of stories that, although they do not have a definite literary value, are a mirror of Transylvanian rural life and its customs and beliefs. The last subchapter is dedicated to the manual *Pomicultura sau Cultura arborilor roditori*, which retains its practical relevance even today but is, at the same time, the reflection of Ion Pop Reteganul's constant concern to grow the communities in which he lived and to put at hand not only the tools necessary for intellectual growth but also those necessary for material growth.

The conclusions of our thesis present a series of considerations which answer the research questions and objectives of our thesis, as well as some recommendations regarding the valorisation of the cultural heritage of Ion Pop Reteganul and suggesting possible new research directions.

As pointed out above, we set out from the question: *How can Ion Pop Reteganul be framed in a broader historical and cultural context without leaving aside the analysis of some texts*

representative of the Romanian culture of his time? Moreover, Can we discuss an up-to-date biography and activity of Ion Pop Reteganul for the specialist and non-specialist reader?

We brought arguments in support of the statement that Ion Pop Reteganul is a landmark in the history of Romanian civilisation, a model of erudition, dedication to the higher interests of Romanians everywhere, a forerunner in the study of language, a social activist with exhortations and examples for shaping society in the spirit of a utopia of good administration, professional work, harmony in a multi-ethnic society, as well as supporting the cause of Romanians from all the provinces in which they lived, first of all, the construction and preservation of historical identity.

The methodology we applied, a combination of cultural study and comparative and historical approach, allowed the creation of a European cultural context affected by the historical conditions of the 19th century which bore upon the entire activity of Ion Pop Reteganul. The Romanian space, especially the Transylvanian one, was never isolated from the European one, as it emerges from the analysis of the various scientific and cultural concerns of the folklorist who is the subject of our thesis. The desire to keep alive for his contemporaries the unity of national consciousness, which he wanted to be projected through his folk creations into the world heritage, was the engine that gave meaning to the life of Ion Pop Reteganul.

From the perspective of the present interest in Ion Pop's biography and work, we believe that, both during his life and after his death, he remained unjustly in an area of partial knowledge both by readers of folk tales and other folklore products and by historians and critics. Indeed, as we show in our work regarding the literary production of Reteganul, we cannot discuss a high echelon of values from the point of view of style. However, we can find in these texts a mirror of the Transylvanian language and of the *modus vivendi* in the Romanian province conditioned by the geographical and socio-political settlement of the 19th century.

At the same time, at least as far as the folk tales collected by Ion Pop Reteganul are concerned, due to their formative-educational value, as well as their potential as a tool for learning the Romanian language as a foreign language and for nuances of the Romanian language for native speakers, we believe that these remain in the literary and practical area of interest. Moreover, the interpretation possibilities of the folk tales in the chapter dedicated to popular literature can lead to as much research applied to these folk tales, even from a comparatist's perspective..

We have focused on elements specific to the Romanian folk tale, and, above all, the moral-educational dimension that emerges from each analysed folk tale. If, in the past, folk tales were transmitted to teach and delight the listeners at school and in the family, the contemporary world of the Transylvanian teacher, in the process of disenchantment, needed the maintenance of both aspects

through new channels. The publication of folk tales enables the teacher to teach ancestral lessons to several generations and a "school class" unlimited in space and age.

As for the old songs that we have addressed, they gave us the opportunity for comparative research based on the moral laws contained in *Îndreptarea legii* (1652). We observe a continuum of these laws both in folk texts and those belonging to cultic, legal and religious literature so that the possibility of future interdisciplinary research is open. The daily life of the Romanian peasants was not only an amalgam of traditions and customs, folk tales and songs, pre-Christian and Christian mentalities and practices, but was also based on unwritten laws of moral coexistence, which were later transposed in modern regulations, many of which endure to this day.

While undertaking this research, we asked ourselves about its limits. We recognise that the main problems lie in the few folklore texts published in contemporary editions and in the large mass of texts of this type remaining only in manuscript and stored in the Library of the Romanian Academy. They may include variants of a particular text, allowing a comparison that would reveal more about the method used by Ion Pop Reteganul in selecting and preparing for print the collected folklore. At the same time, in certain situations such as the one identified in the folk tale about an incestuous situation, it is difficult to say whether the name is misspelt or whether there are notations in the margin of the manuscript that shed light on the matter.

Removing the manuscripts from the hidden deposits of libraries and classifying the texts found in manuscripts by categories and variants would mean the possibility of an incursion into the folklore collected in Transylvania in the 19th century and tempt more researchers to lean on them. On the other hand, like any old document, manuscripts are subject to deterioration, and their preservation through digitalization would be beneficent, facilitating access to the folklore materials collected by Pop Reteganul and awakening new research curiosities in the field.

The published texts used in our study and analysis are classified according to their source in the original works or manuscripts of Ion Pop Reteganul. Their publication in distinct categories, at least in popular lyrics, is fascinating. For this, however, a team of researchers is needed to transcribe the manuscripts, classify the transcribed texts, and compare the variants (we noticed during our research how two variants of the exact text could enrich the narrative with significant details, and there is also the possibility to emphasise how these changes vary by geographic area) and make known the results to the reading public.

The originality of our approach concerns highlighting unknown dimensions of Ion Pop Reteganul's personality. The research of the sources revealed to us the significance of his educational system in the context of the dispute in the German space over the establishment of pedagogy as a

discipline through an alliance with philosophy rather than with psychology. Reteganul's interest in Friedrich Fröbel acquires new accents, given that the work of Eduard Spranger, *Aus Friedrich Fröbels Gedankenwelt* (Heidelberg, 1951) places the two authors, not only in the circle of resonant names, such as Spranger, Humboldt, Pestalozzi and Goethe, but also in relation to the studies on the child undertaken in America by Stanley Smith.

The treatment of the child starting with Kindergarten (Fröbel invented Kindergarten) may have been a romantic legacy, a period in which writing for children, or fashion for children were practiced, but Reteganul creatively develops Fröbel's ideas, proposing didactic methods of surprising modernity.

A historical revision of Ion Pop Reteganul, from the present perspective, revealed a linguist with surprising insights, such as the pragmatic function of language. He is aware, as discourse analysts are today, that language can construct human and institutional relationships. Anticipating J. L. Austin and John Searle, he describes the performative aspect of speech acts: the certificate of service, the certificate of morality, the receipt, the receipt, the contract of donation, the contract of obligation, the account and the note – all of which have a performative effect.

Rodica Raliade includes the writings of Ion Pop Reteganul in the category of "romantic pragmatism", calling him a cultural "animator". Raliade studies the phonetic and morphological transcription characteristics of the linguistic peculiarities of the texts published by the Transylvanian teacher. Although it highlights the importance of the folklore collected by him and the efforts to keep the national consciousness alive, Reteganul's *Cartea de cetire* appears only mentioned, the author losing sight of important aspects related to how he intuited pragmatic principles in his discussion of epistles. If, in the previous century, the epistolary novel had known international success, Reteganul defines the letter as a performative speech act: "of the type of invitation, of request, of business, of gratitude". We also found correspondences between Ion Pop Reteganul's recommendations regarding the principles of effective communication and those that Paul Grice would formulate in the last century. We consider that this comparative part of our analysis is a novelty element that shows that, although motivated by the preservation of Romanian consciousness, as we show throughout our thesis, Ion Pop Reteganul is not only a cultural "animator" but a linguist ahead of his time, bent not only on the delight of folk tales and other folkloric productions for future generations but also on the functionality of the texts for his contemporary generations.

The preparation of a canon of Romanian literature, in which he included texts from publications, is commented as an expression of the fact that he was aware of the relevance of current writing for the renewal of the literary language. However, the constant concerns for etymology were

also interpreted as a search for evidence of the Latinity and antiquity of the Romanians in Transylvania.

In fact, through the obsessive return to the need for the education of Romanians and the supremacy of the book as the ideal of the aspirations of an exocentric nation, with the centre outside, instead of a unitary state, Ion Pop Reteganul seemed to us to represent in Romania a case similar to the Afro-American, W. E. B. Du Bois, who saw the emancipation of his race, not in rebellion, but in education. Reteganul thought that the educator was a hero of the time, having the duty to provide students and society with an example of behaviour in addition to instruction, but to whom the community was also obliged to provide the material resources to fulfil its mission.

In this revision of the portrait of Ion Pop Reteganul, we tried to prove that he was an exponential personality of the time and the destiny of the Romanians as a nation at that time. He did not allow his ideals to remain a beautiful utopia but fought for their implementation.

Well-known among contemporaries and connoisseur of the state of Romanian letters, keeping in touch with Romanian personalities across the Carpathians, Ion Pop Reteganul earned the appreciation of Nicolae Iorga, the one who launched, among the teaching staff, a manifesto for the growth of the Romanian language as a medium of shaping the nation's identity.

Upon the teacher's death, both intellectuals and ordinary people felt his loss as the disappearance of a precious person for Transylvanians of all social conditions: "Half the way to the grave he was carried on the shoulders by the teachers, his former workmates - for the other half the peasants begged for the honour of carrying him. He was so loved by everybody, that even the Jews of Reteag sent word to his widow that they would hold a service for his human soul."⁴.

Considering Ion Pop Reteganul's activity, the duty to keep his memory alive also belongs to our contemporaries. With this aim in view, all his intellectual exertions should be recovered and republished, thereby integrating them into a broader geographical and conceptual framework, as they deserve. Our study is meant to shed light on the multiple valences of this complex personality through the methods we found convincing: historical revision, contextualisation and comparative study.

⁴ Horia Petra Petrescu, *WE.P. Reteganul, Odinioară și acum. Amintiri din copilărie*, in „Biblioteca populară a Asociației ASTRA”, anul 23 (1933), pp. 14-15.

REFERENCES

PRIMARY SOURCES

A. Volumes

- Amintirile unui școlar de altădată*, text îngrijit și glosar de Ion Apostol Popescu și Serafim Duicu, București, Editura Tineretului, 1969.
- Carte de cetire pentru anii din urmă ai școlilor poprale, școlile de repetițiunem cursurile de adulți și pentru poporul nostru*, Brașov, Editura Librăriei „Nicolae I. Ciurcu”, 1892.
- Inimioara adecă Floarea posesiei naționale, din cei mai buni scriitori români în usul tinerimei române*, Gherla, Tipografia „Aurora”, 1927.
- Legende, povestiri și obiceiuri românești*, volum îngrijit și prefațat de Vasile Netea, București, Editura Casa Școalelor, 1943.
- Medalioane literare (Pagini de publicistică)*, ediție, prefață, cronologie și note de Constantin Cubleşan, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2009.
- Munți, animale și pământ*, Sibiu, Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra”, 1935.
- Povestiri*, antologie, prefață, cronologie și repere critice de Ion Buzași, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2013.
- Povești ardelenesti*, Brașov, Editura Nicolae, I. Ciurcu, 1888.
- Povești ardelenesti*, ediție îngrijită de Vasile Netea, cu desene de N. Brana, București, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1943.
- Povești ardelenesti*, ediție îngrijită, introducere, tabel cronologic și glosar de Ioan Crețiu, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2001.
- Povești ardelenesti*, ediție îngrijită și prefațată de Constantin Cubleşan, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2007.
- Pomicultura sau Cultura arborilor roditori*, Șimleul-Silvaniei, Editura tipografiei „Victoria”, 1904.
- Povestiri din viața țăranilor români*, prefață de Octavian Tăslăuanu, Sibiu, Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra”, 1908.
- Scieri pedagogice*, ediție și studiu introductiv de Liviu Păiuș, Cluj Napoca, Editura Napoca Star, 2016.
- Someș, Someș, apă lină: folclor publicat și inedit de pe Someș*, antologie și studiu introductiv de Liviu Păiuș, Cluj-Napoca, Editura Școala Ardeleană, 2015.

Trandafiri și viorele: poezii populare, culese și aranjate de Ioanu Popu Reteganulu, invetiatoriu, ediția a II-a, amplificată, Gherla, Tipariul și editura Tip „Aurora” A. Todoran, 1891.

Zidirea lumii. Adam și Eva. Originea sfintei cruci și Cele 12 vineri: (după tradiții populare și manuscrise vechi), Gherla, Tip „Aurora” A. Todoran, 1920.

B. Articles

Eu despre mine (auto-biografie), în „Convorbiri pedagogice”, anul 2, nr. 11, 1887, pp. 240-249.

Cosma Anca, în „Convorbiri pedagogice”, anul 1, nr.1, 1886, p. 1.

Cari copii frecventează școala mai neregulat?, în „Convorbiri pedagogice”, anul 1, nr.1, 1886, p. 14.

De ce fug copiii de școlă?, în „Convorbiri pedagogice”, anul 1, nr.1, 1886, p. 14.

George Lazăr (1779-1823), în „Convorbiri pedagogice”, anul 1, nr.1, 1886, p. 15.

Industria domestică în școla poporală, în „Convorbiri pedagogice”, anul 2, nr. 10, 1887, p. 52.

Povești din popor, în „Foaia Diocesană”, anul 11, nr. 14, 1896, p.7.

Programa pentru adunarea materialului literaturii populare, în „Gazeta de Transilvania”, anul 50, nr. 229, 1887, p. 3;

Programa pentru adunarea materialului literaturii populare, în „Gazeta de Transilvania”, anul 50, nr. 230, 1887, p. 3;

Programa pentru adunarea materialului literaturii populare, în „Gazeta de Transilvania”, anul 50, nr. 231 1887, p. 3;

Programa pentru adunarea materialului literaturii populare, în „Tribuna”, anul 4, nr. 245, 1887, p. 979.

Să avem grijă de școalele noastre, în „Gazeta de Duminică”, anul 1, nr.3, 1904, pp.3-4.

Școalele din Blaj, în „Convorbiri pedagogice”, anul 1, nr. 5, 1886, p. 122.

Școalele noastre, în „Gazeta de Duminică”, anul 1, nr.16, 1904, pp.2-3.

Suveniri din copilăria, în „Gazeta poporului”, anul 2, nr. 51, 1886, pp. 5-6.

Vasile Petri, în „Convorbiri pedagogice”, anul 1, nr. 2, 1886, p. 33.

Vorbirea și scrierea popoarelor, în „Convorbiri pedagogice”, anul 1, nr. 2, 1886, p. 33.

C. Manuscripts:

1. Academia Română

Ms. 4524: *Cântece bătrânești și voinicești cu variante, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol.1, sec. XIX (sfârșit).

- Ms. 4525: *Cântece bătrânești și voinicești cu variante, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 2, sec. XIX (sfârșit).
- Ms. 4526: *Versuri de dragoste din Ardeal, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 3, sec. XIX (sfârșit).
- Ms. 4527: *Versuri de jale din Ardeal, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 4, sec. XIX (sfârșit).
- Ms. 4528: *Versuri de jale din Ardeal, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 5, sec. XIX (sfârșit).
- Ms. 4529: *Versuri de dor din Ardeal, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 6, sec. XIX (sfârșit).
- Ms. 4530: *Versuri de urât, mânie, necaz din Ardeal, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 7, sec. XIX (sfârșit).
- Ms. 4531: *Versuri de urât, mânie, necaz din Ardeal, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 8, sec. XIX (sfârșit).
- Ms. 4532: *Versuri satirice din Ardeal, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 9, sec. XIX (sfârșit).
- Ms. 4533: *Versuri și strigături din Ardeal, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 10, sec. XIX (sfârșit).
- Ms. 4534: *Versuri și strigături din Ardeal, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 11, sec. XIX (sfârșit).
- Ms. 4535: *Versuri și strigături din Ardeal, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 12, sec. XIX (sfârșit).
- Ms. 4536: *Versuri și strigături din Ardeal, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 13, sec. XIX (sfârșit).
- Ms. 4537: *Versuri populare din Ardeal, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 14, sec. XIX (sfârșit).
- Ms. 4538: *Versuri populare diverse din Ardeal, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 15, sec. XIX (sfârșit).
- Ms. 4539: *Versuri populare din Ardeal, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 16, sec. XIX (sfârșit).
- Ms. 4540: *Datini, credințe, obiceiuri, descântece, bocete din Ardeal, în versuri și proză, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 17, sec. XIX (sfârșit).

- Ms. 4541: *Obiceiuri de nuntă din Ardeal, în versuri și proză, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 18, sec. XIX (sfârșit).
- Ms. 4542: *Obiceiuri la sărbători din Ardeal, în versuri și proză, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 19, sec. XIX (sfârșit).
- Ms. 4543: *Ioan Pop Reteganul, Amintiri din copilărie, intercalate între obiceiuri de Crăciun și colinde din Ardeal, adunate și adnotate*, vol. 20, sec. XIX (sfârșit).
- Ms. 4544: *Credințe, obiceiuri, descântece, duhuri rele, datini ș.a. din Ardeal, în versuri și proză, adunate și adnotate de Ioan Pop Reteganul*, vol. 21, sec. XIX (sfârșit).

2. Biblioteca Astra Sibiu

- Apă proaspătă trebuie dată porcilor și așternut bun!*. Cu autograf. Nedatat. 1f. mss.
- Băiata de Tigan (după Maria Ernest)*: versuri. Cu autograf. Nedatat. 1f. mss.
- Broasca țestoasă*: (proză). Cu autograf. Datat: Reteag, 8.11.1898. 2 f. mss.
- Călare pe mătură*: (proză). Cu autograf. Nedatat. 1 f. mss.
- Căpcâni*: (legenda proză). Cu autograf. Nedatat. 5 f. mss.
- Ce să cetim?*: (versuri). Cu autograf. Nedatat. 3 f. mss.
- Cer cuvânt!*: (proză). Cu autograf. Nedatat. 9 f. mss.
- Cerșitorul*: (proză). Cu autograf Nedatat 6f. mss.
- Contractul cu Mamonul*: (proză). Cu autograf. Datat: 11.02.1898. 3 f. mss.
- Cuzdriora și Ciceul*: (proză). Cu autograf. Nedatat. 3 f. mss.
- Dealul smeilor*: (proză). Cu autograf. Nedatat 2 f. mss.
- Dela moră*. (proză). Cu autograf. Nedatat. 7. mss.
- Descifrarea tablourilor*: foită. Cu autograf. Nedatat 3 mss.
- Despre sfârșitul lumii*: (proză). Cu autograf. Nedatat. 1 f. mss.
- Despre uriașii care mănâncă oameni*: (căpcâni). Cu autograf. Nedatat 1 f. mss.
- Din credințele noastre populare*. Cu autograf. Nedatat 8 E mss.
- Din lumea legendară*. Cu autograf. Disertatiune ținută în orașul Gherla 29 August 1901
- Din lumea legendară*. Cu autograf. Disertatiune ținută în Somcuta Mare la 3 August 1904.
- Din memoriile mele*. Cu autograf. Nedatat. 21f mss
- Două biserici lâng-olaltă*. Cu autograf. Tradiție. Nedatat.2 f mss.
- Dușmanul cel mai periculos* (proza). Cu autograf. Nedatat 9mss.
- Fântâna bălaurului* (legenda din popor). Cu autograf Nedatat 19
- Fântâna de vin* (proză). Cu pantograf. Nedatat.
- Fermec de dragoste*: (poza). Cu autograf. Nedatat.

Filosofia istorică a poveștilor noastre, Cu autograf. Nedatat
Firuța Nuțului (proză). Cu autograf. Nedatat
Gilăul: (proză). Cu autograf. Nedatat
Grădinăritul, stupăritul, vieritul. Cu autograf. Nedatat.
Ion bivolarul: (proză), Cu autograf. Nedatat
Iraclie Porumbescu: (proză). Cu autograf. Nedatat.
În târgul de cai (proza). Cu autograf. Nedatat.
Jucăriile uriașilor: (proză) Cu autograf. Nedatat.
Legenda Beneșului: auzită în Rodna Veche. Nedatat.Cu autograf
Lipsă de maeștri: (proză). Cu autograf, Nedatat.
Lipsă de negustori. (proză). Cu autograf. Nedatat
Mănăstirea de la Strâmbu: (proză). Cu autograf. Nedatat
Minte de muiere și pace. (proză). Cu autograf. Nedatat
Moartea uriașilor (proză). Cu autograf. Nedatat
Noi și străbunii ca agricultori: (proză). Cu autograf. Reteag 16.08.1901
Noroc pe voi (proză). Cu autograf. Data: 9.11.1898
Nutrimentele seracului. Cu autograf. Data: 24.11.1904
Originea lui Ioan Huniade născ.1386 Nedatat.
Părintele Arvinte (legendă în versuri). Cu autograf. Data: 29.12.1886.
Piatra Dracului (proză). Cu autograf. Nedatat.
Pietre babei (proză). Cu autograf. Nedatat.
Poesii populare. Cu autograf. Nedatat.
Preteste (proză). Cu autograf. Nedatat.
Prosa poetului (proză). Cu autograf. Nedatat.
Săracul îmbogățit: (proză).Cu autograf. Nedatat.
Scoală, tucule, că bate popa cățaua și vine și ne ia vițaua (Tradiție din popor, auzită în comuna Plopi lângă Hațeg). Cu autograf. Nedatat.
Scrisoare lui Nicolae Petra Petrescu. Cu autograf. Reteag decembrie 1897.
Seculi scapă lumea de păcate (proză). Cu autograf. 1.12.1898.
Soldatul în cuartir la o vrăjitoare: (proză).Cu autograf. Nedatat.
Solomonarii (proză). Cu autograf. Datat:3/15 nov.1898
Stânca copilului: (proză).Cu autograf. Nedatat.
Strigoia și ucenicul de făurari: (proză).Cu autograf. Nedatat.

Strigoiiul. Traducere de I. Pop Reteganul. Cu autograf. Datat 21.1901
Subjugarea strigoilor: (proză).Cu autograf. Nedatat.
Superstiție săsească: (proză).Cu autograf. Nedatat.
Șeicuul din Alexandri și sclavii săi. Cu autograf. Nedatat.
Tomna sfaturi folositoare pentru sătenii români. Cu autograf (incomplet). Nedatat
Tordat și Firtuș: (proză).Cu autograf. Nedatat.
Trufia pământescă și dreptatea cerească: (proză).Cu autograf. Nedatat.
Țiganul și cei trei draci (poveste) Cu autograf. Datat: Reteag 22 X.1900
Un inel de selenit. Cu autograf. Nedatat
Uriășii în Sibiu (proză). Cu autograf. Nedatat.
Valea Dracului: (proză). Cu autograf Nedatat.
Ziua numelui: (proză). Cu autograf Nedatat 2f mss

A. SECONDARY SOURCES

B. Volumes:

- ***, *Dicționarul culturii și civilizației populare al județului Bistrița-Năsăud, vol 1: Țara Năsăudului*, Ioan Seni (coord.), cuvânt înainte de acad. Dumitru Protase, Cluj-Napoca, Editura Napoca Star, 2009.
- ***, *Istoria literaturii române*, vol. 3, București, Editura Academiei Române, 1973.
- ***, *Îndreptarea legii 1652*, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1962.
- ***, *S. FL. Marian și corespondenții săi*, ediție îngrijită de Eugen Dimitriu și Petru Froicu, cuvânt înainte de Jordan Datcu, București, Editura Minerva, 1991.
- AGÂRBICEANU, Ion, *Cu prilejul unui studiu asupra lui Ion Pop Reteganul*, în *Elogiul folclorului românesc*, antologie și prefață de Octav Păun, text îngrijit de Maria Mărdărescu și Octav Păun, București, Editura pentru literatură, 1969.
- ANCA, Alexandru, *Din viața dascălului Ion Pop Reteganul și aprecieri despre activitatea lui*, Cluj, Editura și proprietatea Casei de Editură Alexandru Anca, 1938.
- ANDERSON, Benedict, *Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, Londra, Verso, 1983.
- ANGHELESCU, Mircea, BOLDAN, Emil, IORDAN, Margareta, OANA, Ion, RUXĂNDOIU, Pavel, *Dicționar de terminologie literară*, București, Editura Științifică, 1970.
- ARAM VEESER, H., *The New Historicism*, New York, Routledge, 1989.

- ARAM VEESER, H., *The New Historicism Reader*, New York, Routledge, 1994.
- BĂNUȚ, A. P., *Câteva rânduri despre Ion Pop-Reteganul*, în *Oameni de ispravă*, Sibiu, Editura Tipografiei „Dacia Traiana”, 1939.
- BÎRLEA, Ovidiu, *Istoria folclorică românești*, București, Editura Enciclopedică Română, 1974.
- BĂTIU, Iosif, *Pagini mai puțin cunoscute din activitatea publicistică a lui I.P. Reteganul: manuscris*, Dej, 2 ianuarie 1980.
- BĂTIU, Iosif, *Aspecte mai puțin cunoscute din activitatea și opera scriitorului Ion Pop Reteganul*, în *Prezențe Literare Someșene*, vol. 1, Dej, decembrie 1972, pp. 42-48.
- BENDIX, Regina, *In search of authenticity: The formation of folklore studies*, Wisconsin, University of Wisconsin Press, 1997.
- BENFEY, Theodor, *Pantschatantra: Fünf Bücher indischer Fabeln, Märchen und Erzählungen*, Wentworth Press, 2018.
- BOLETSI, Maria, MOSER, Christian (ed.), *Barbarism Revisited: New Perspectives on an Old Concept*, Seria Thamyris/ Intersecting: Place, Sex and Race, , Leiden, Brill, 2015.
- BENVENISTE, Émile, *Problèmes de linguistique générale*, Paris, Gallimard, 1966.
- BETTELHEIM, Bruno, *The Uses of Enchantment: The Meaning and Importance of Fairy Tales*, Vintage, 2010.
- BORZA, Cornelia, BORZA, Gheorghe, *Reteagul în documente și mărturii orale*, Editura Supergraph, Cluj-Napoca, 2006.
- BOT, Ioana *Eminescu explicat fratelui meu*, București, Editura Art, 2012.
- BREAZU, Ion, *Povestitori ardeleni și bănățeni până la Unire*, Cluj, Tipografia „Cartea Românească” 1937.
- CAMPBELL, Joseph, *The Hero's Journey*, New World Library, 2014.
- CAMPBELL, Joseph, MOYERS, Bill, *Puterea mitului*, traducere din engleză de Adriana Trandafir, București, Editura Trei, 2020.
- CAMPBELL, Joseph, *Eroul cu o mie de chipuri*, traducere de Gabriela Deniz și Mihai Manescu București, Editura Herald, 2021.
- CAMPBELL, Joseph, *Miturile care ne învață să trăim*, traducere din engleză de Anca Claudia Bunea, București, Editura Herald, 2021.
- CAMPBELL, Joseph, *Mitologia primitivă. Volumul I. Măștile zeului*, traducere din engleză de Cistina Jinga, București, Editura Trei, 2022
- CARDAȘ, Gheorghe, *Poezii și prozatorii ardeleni până la Unire*, București, Alcalay, 1936.
- CĂLINESCU, G., *Istoria literaturii române*, vol. II, București, Editura Academiei R.S.R., 1968.

- CHINEZU, Ion, *Ion Pop Reteganul: bibliografie*, București, Tipărit în atelierele S.A.R. „Cartea Românească” 1943.
- CHINEZU, Ion, *Pagini de critică*, ediție îngrijită și prefață de I. Negoïtescu, București, Editura pentru Literatură, 1969.
- CIPARIU, Timotei, *Elemente de poetică, metrică și versificațiune*, Blaj, 1860.
- COCCHIARA, Giuseppe, *Istoria folcloristicii europene. Europa în căutare de sine*, București, Editura Saeculum I.O., 2004.
- CONSTANTINIU, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1997.
- CUBLEȘAN, Constantin (ed.), *Ion Pop Reteganul - Publicistica literară*, în volumul *Medalioane literare: Pagini de publicistică*, ediție, prefață, cronologie și note de Constantin Cubleșan, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2009.
- CUVIER, Georges *Tableau elementaire de l'histoire naturelle des animaux*, Paris, L'Institut National de France, 1798.
- DATCU, Iordan, *Dicționarul etnologilor români*, Vol. 2, București, Editura Saeculum I.O., 1998.
- DATCU, Iordan, STROESCU, Sabina Cornelia, *Dicționarul folcloriștilor. Folclorul literar românesc*, prefață de Ovidiu Bârlea, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979.
- DĂIANU, Ilie, *Dascălul integral țărănesc*, în volumul Alexandru Anca, *Din viața dascălului Ion Pop Reteganul și aprecieri despre activitatea lui*, Cluj, Editura și proprietatea Casei de Editură Alexandru Anca, 1938, pp. 13-17.
- DUNDES, Alan (ed.), *International Folkloristics. Classic Contributions by the Founders of Folklore*, Lanham, Rowman&Littlefield Publishers, 1999.
- DURAND, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului. Introducere în arhetipologia generală*, traducere de Marcel Aderca, prefață și postfață de Radu Toma, București, Editura Univers, 1977.
- ENE, Virgiliu, *Folcloriști români*, Timișoara, Editura Facla, 1977.
- FIERESCU, C., GHIȚĂ, Gh., *Mic dicționar îndrumător în terminologia literară*, București, Editura Ion Creangă, 1979.
- FOCHI, Adrian, *Estetica oralității*, București, Editura Minerva, 1980.
- FOUCAULT, Michel *L'Archéologie du savoir*, Gallimard, 1969.
- FRANCIS-DRACE, Alex, *Geneza culturii române. Instituțiile scrisului și dezvoltarea identității naționale. 1700-1900*, traducere de Marius-Andrei Hapazaru, Iași, Editura Polirom, 2016.

- FRĂȚILĂ, V., SPICEANU, Teodor, *Sâncel. Monografie. Din corespondența lui Ion Pop Reteganul*, Sibiu, Editura Cronologia, 2013.
- FROEBEL, Friedrich, *A Selection from his writings*, Cambridge, Cambridge University Press, 1967.
- GIURESCU, Constantin C., GIURESCU, Dinu, *Istoria românilor*, București, Editura ALL, 2015.
- GOIA, Laura, *Ion Pop Reteganul. Bibliografie*, Cluj-Napoca, Editura Școala Ardeleană, 2015.
- GOLDIE, Peter, *The Mess Inside: Narrative, Emotions and Mind*, Oxford, Oxford University Press, 2012.
- GOROVEI, Artur, *Ion Pop Reteganul (1853-1905)*, în *Literatură populară: culegeri și studii*, ediție îngrijită, studiu introductiv, note, bibliografie și indici de Iordan Datcu, București, Minerva, 1976.
- GREENBLATT, Stephen, *Renaissance Self-Fashioning: From More to Shakespeare*, Chicago, University of Chicago Press, 2005.
- GREIMAS, Algirdas Julien, *Elemente pentru o gramatică narativă*, București, Editura Univers, 1975.
- GREIMAS, Algirdas Julien, *Structural Semantics: An Attempt at a Method*, University of Nebraska Press, 1984.
- GREIMAS, Algirdas Julien, *Of Gods and Men: Studies in Lithuanian Mythology (Folklore Studies in Translation)*, Indiana University Press, 1992.
- GRICE, Paul, *Logic and Conversation*, în Cole et al., *Syntax and semantics 3: Speech arts*, 1975, pp. 41-58.
- HARRIS, Jason Marc, *Folklore and the fantastic in the nineteenth-century British fiction*, Hampshire, Ashgate Publishing Limited, 1998.
- HENDERSON, William, *Notes on the Folk Lore of the Northern Counties of England and the Borders: A New Edition with Many Additional Notes*, London, W. Satchell, Peyton and Company, 1879.
- HOYT, D.L., *The Reanimation of the Primitive: Fin-De-Siècle Ethnographic Discourse in Western Europe*, *Hist Sci*, 2001 Sep, 39 (125 Pt 3), pp. 331-354. doi: 10.1177/007327530103900304
- IORGA, Nicolae, *Oameni cari au fost*, vol. 1, București, Editura Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1934.
- IORGA, Nicolae, *Oameni care au fost*, vol. 1-2, ediție critică, note și comentarii de Valeriu Râpeanu și Sanda Râpeanu, studiu introductiv de Valeriu Râpeanu, Craiova, s.n., 2009.
- IORGA, Nicolae, *Corespondență*, vol. 2, ediție de Ecatarina Vaum, București, Editura Minerva, 1986.

- ISAR, Nicolae, *1848 în Țările Române – Studii*, București, Editura Universitară, 2013.
- JAKOBSON, Roman, *Linguistics and Poetics*, în T. Sebeok, (ed.), *Style in Language*, Cambridge, MA, M.I.T. Press, 1960, pp. 350-377.
- JAKOBSON, Roman, *Shifters, verbal categories, and the Russian verb*, în *Selected Writings*, vol. II, *Word and Language*, Mouton, The Hague, 1971, pp. 132-145.
- JARNIK, Jan Urban, ZAVORAL, Method, JARNIK, Hertvík, *Vorbiri și scrisori către ardeleni (1877-1941)*, texte selectate, note și comentarii de Traian Ionescu-Nișcov, ediție îngrijită de Viorica Nișcov, București, Editura Saeculum I.O., 2005.
- KRAPPE, Alexander Haggerty, *The Science of Folklore*, New York, Barnes and Noble, 1930.
- LEECH, Geoffrey N., *Principle of Pragmatics*, Harlow Essex, Longman Group, 1983.
- LÉVI-STRAUSS, Claude, *Antropologia structurală*, traducere de I. Pecher, București, Editura Politică, 1978.
- LILLEY, Irene, *Friedrich Fröbel. A Selection from his writings*, Cambridge, Cambridge University Press, 1967.
- MCNEILL, Lynn S., *Folklore Rules: A Fun, Quick, and Useful Introduction to the Field of Academic Folklore Studies*, Boulder, University Press of Colorado, 2013.
- MOLDOVAN, Andrei, *Întâmplări literare*, Cluj, Editura Limes, 2005.
- VEESER, H.A (ed.), *The New Historicism*, New York and London, Routledge, 1989.
- MUȘLEA, Ion, *Cercetări etnografice și de folclor*, vol. 1-2, ediție îngrijită, cu studiu introductiv, bibliografie, registrul corespondenței de specialitate, indice de Ion Taloș, București, Editura Minerva, 1971-1972.
- NETEA, Vasile, *De la Petru Maior la Octavian Goga: studii și evocări istorice*, București, Editura Cugetarea Georgescu Delafras, 1944.
- NETEA, Vasile, *Evocări și bibliografie*, volum îngrijit de Dimitrie Poptămaș și Melinte Șerban, Târgu-Mureș, Editura Ardealul, 2008.
- NETEA, Vasile, *Figuri Ardelene*, București, Editura Fundația Culturală Regală „Regele Mihai I”, 1944.
- NETEA, Vasile, *Ioan Pop Reteganul*, Cluj, Editura Revistei „Satul și Școala”, 1938.
- NETEA, Vasile, *Ioan Pop Reteganul*, în *Publicistică, vol. 1. Scrieri din tinerețe 1928-1940*, ediție îngrijită, selecție și prefață de Dimitrie Poptămaș, postfață de Gelu Netea, Târgu-Mureș, Editura Fundația Culturală „Vasile Netea”, 2014.
- NETEA, Vasile, *Ion Pop Reteganul*, în *Din contribuția învățătorimii române la dezvoltarea culturii naționale...*, vol. 1, Reghin, Editura „Astra” Despărțământul Reghin, 1935.

- PAPADIMA, Ovidiu (coord.), *Temelii folclorice și orizont european în literatura română*, București, Editura Academiei RSR, 1971.
- PĂIUȘ, Liviu, *Folclorul Țării Năsăudului*, prefață de prof. dr. Vasile V. Filip, Cluj-Napoca, Editura Napoca Star, 2008.
- PĂIUȘ, Liviu, *Pagini someșene: pagini de folclor și nu numai*, vol. 1, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2011.
- PĂIUȘ, Liviu, PĂIUȘ, Salomia, *Istoricul învățământului românesc din Rodna Veche*, Bistrița, Editura George Coșbuc, 2004.
- PETCU, Marian, *Istoria jurnalismului din România în date: enciclopedie cronologică*, Iași, Editura Polirom, 2012.
- POPA, Mircea, *Penumbre*, Cluj-Napoca, Editura Nereamia Napoca, 2004.
- POPESCU, Ion Apostol, *Ion Pop Reteganul - Viața și activitatea*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1965.
- POPESCU, Ion Apostol, *Studii de folclor și artă populară*, București, Editura Minerva, 1970.
- PROPP, V.I., *Morfologia basmului*, în românește de Radu Nicolau, studiu introductiv și note de Radu Niculescu, București, Editura Univers, 1970.
- PROPP, Vladimir, *Theory and History of Folklore*, Minnesota, University of Minnesota Press, 1984.
- RALIADÉ, Rodica, *Pragmatismul romantic. Manuscrise din fondul I.P. Reteganul - Biblioteca Academiei*, ediție îngrijită, studiu introductiv și antologie de Rodica Raliade, București, Editura Creion, Paideia, 2005.
- RICOUER, Paul, *Life in Quest of Narrative*, în David Wood (ed.), *On Paul Ricoeur: Narrative and Interpretation*, London, Routledge, pp. 20–33.
- RUXĂNDOIU, Pavel, *Folclorul literar în contextul culturii populare românești*, București, Editura „Grai și suflet – cultura națională”, 2001.
- STONE, J. (ed.), *The essential Max Muller: On language, mythology, and religion*, New York, Palgrave, 2003.
- TĂSLĂUANU, Octavian, *Prefață*, în volumul Ion Pop Reteganul, *Povestiri din viața țăranilor români*, Biblioteca populară a Asociațiunii, Sibiu, 1908.
- TODOROV, Tzvetan, *The Fantastic: A Structural Approach to a Literary Genre*, New York, Cornell University Press, 1975.
- TURNER, Mark, *The Literary Mind: The Origins of Thought and Language*, Oxford, Oxford University Press, 1996.

- TYLOR, Edward B. *Primitive Culture: Researches into the Development of Mythology, Philosophy, Religion, Language, Art, and Custom*, London, John Murray, 1920.
- URSACHE, Petru, *Prolegomene la o estetică a folclorului*, București, Cartea Românească, 1980.
- VAN GENNEP, Arnold, *Le folklore. Croyances et coutume populaire française*, Paris, Librairie Stock, 1924.
- VAN GENNEP, Arnold, *Riturile de trecere*, traducere de Lucian Berdan și Nora Vasilescu, prefață de Nicolae Constantinescu, Iași, Editura Polirom, 1996.
- VAN GENNEP, Arnold, *Le folklore. Croyances et coutume populaire française*, Paris, Librairie Stock, 1924.
- VĂETIȘI, Sebastian, *Noile teorii etnografice și conceptul de descriere a culturii*, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, 2008.
- VÎRGOLICI, Teodor, *Romantismul. Preluarea folclorului ca tematică și forme de expresie*, în Ovidiu Papadima (coord.), *Temelii folclorice și orizont european în literatura română*, București, Editura Academiei RSR, 1971.
- VON FRANZ, Marie-Louise, *Interpretarea basmelor*, traducere din engleză de Roxana Nourescu, București, Editura Trei, 2019.
- VRABIE, Gheorghe, *Folcloristica română - evoluție, curente, metode*, București, Editura pentru Literatură, 1968.
- VRABIE, Gheorghe, *Folcloristica*, București, Editura Academiei Socialiste România, 1975.
- WARD, A.W., WALLER, A.R., *The Cambridge History of English Literature*, vol. 10, Cambridge, Cambridge University Press, 1913
- WHITNEY, Lois, *Primitivism and the idea of progress in English popular literature in the eighteenth century*, Baltimore, John Hopkins Press, 1934.
- WOOD, David (ed.), *On Paul Ricoeur: Narrative and Interpretation*, London, Routledge.

C. Articles

- ***, *Culegerile populare ale lui Ion Pop Reteganul*, în „Familia” anul 26, nr. 385, 1890, pp. 17-18.
- ***, *Datine și credințe populare*, în „Familia”, Oradea, anul 27. nr. 549-550, 1891, pp. 6-8.
- ***, *Ion Pop Reteganul și Academia Română*, în „Analele Academiei Române. Partea administrativă și dezbaterile”, 1893, pp. 51, 87, 122, 148, 152.
- ***, *Ion Pop Reteganul și Academia Română*, în „Analele Academiei Române. Partea administrativă și dezbaterile”, 1897, pp. 128-130, 301, 313, 314, 315.

- ***, *Ion Pop Reteganul. O scrisoare către Diaconovici*, publicată de Mircea Stoia în „Tribuna Sibiului”, 6 aprilie 1968, p.9.
- ***, *Note privind activitatea lui S. Fl. Marian și I. Pop-Reteganul*, în „Familia”, nr. 28, 1892, pp. 165-166, 187-189.
- ***, *O nouă culegere de poezii populare*, în „Familia”, anul 27, 1891, p. 561.
- ***, *Opera inedită a lui Ion Pop-Reteganul*, în „Anuarul Arhivei de Folclor”, 1991-1993, vol. 12-14, pp. 476-477.
- ***, *Scieri literare și artistice*, în „Familia”, anul 23, p. 274.
- BASCOE, William, *The Forms of Folklore: Prose Narratives*, în „Journal of American Folklore”, nr. 78, January–March, 1965, pp. 3–20.
- BĂLCESCU, Nicolae, *Mișcarea românilor din Ardeal la 1848*, în „Junimea română”, rubrica *Dare de seamă asupra banchetului studenților români*, 3/15 mai 1851, pp.24-27.
- BISTRIȚANU, Al, *Peisajul în basmul românesc*, în „Studii și Cercetări de istorie literară și folclor”, anul 5, nr. 3-4, 1956, pp. 479-494.
- BREAZU, Ion, *Ion Pop-Reteganul - Centenarul nașterii lui*, în „Almanahul literar”, iunie 1953, anul 4, nr. 6 (43). pp. 110-117.
- BUCUR, Alexandru, *O perioadă mai puțin cunoscută din viața lui Ion Pop Reteganul*, în „Transilvania”, anul 37, nr. 6, iunie 2008, pp. 59-65.
- BUIA, Mihai, *Ion Pop Reteganul „s-a reîntors” la Sâncel...*, în „Astra blăjeană”, anul 12, nr. 4, 2007, pp. 30-31.
- BUZAȘI, Ion, *Un povestitor ardelean*, în „Mișcarea literară”, Bistrița, 2013, anul 2, nr.3-4 (47-48), pp.179-186.
- BUZAȘI, Ion, *Antologia de poezie a lui Ion Pop Reteganul*, în „Mișcarea literară”, anul XV, nr. 3(59), 2016, p. 134.
- CHENDI, Ilarie, *Zece ani de mișcare literară în Transilvania. 1890-1900 - material critic*, în „Familia”, anul 37, nr. 1, 1901, pp. 1-3.
- CHENDI, Ilarie, *Zece ani de mișcare literară în Transilvania. 1890-1900 - material critic*, în „Familia”, anul 37, nr. 2, 1901, pp. 2-16.
- CHENDI, Ilarie, *Zece ani de mișcare literară în Transilvania. 1890-1900 - material critic*, în „Familia”, anul 37, nr. 3, 1901, pp. 26-27.
- CHENDI, Ilarie, *Zece ani de mișcare literară în Transilvania. 1890-1900 - material critic*, în „Familia”, anul 37, nr. 4, 1901, pp. 37-40.

- CHENDI, Ilarie, „Zece ani de mișcare literară în Transilvania. 1890-1900 - material critic”, în „Familia”, anul 37, nr. 5, 1901, pp. 51-54.
- CHENDI, Ilarie, *Zece ani de mișcare literară în Transilvania. 1890-1900 - material critic*, în „Familia”, anul 37, nr. 6, 1901, pp. 64-67.
- CHENDI, Ilarie, *Zece ani de mișcare literară în Transilvania. 1890-1900 - material critic*, în „Familia”, anul 37, nr. 7, 1901, pp. 73-78.
- CHENDI, Ilarie, *Zece ani de mișcare literară în Transilvania. 1890-1900 - material critic*, în „Familia”, anul 37, nr. 8, 1901, pp. 85-88.
- CHINEZU, Ion, *Ion Pop Reteganul*, în „Transilvania”, anul 72, nr. 10, dec. 1941, pp. 688-694.
- CRĂCIUN, Icu, *Lumea satului în poveștile lui Ion Pop Reteganul*, în „Mișcarea Literară”, 2013, anul 2, nr. 3-4 (47-48), pp. 187-189.
- CUCEU, Ion, *Ion Pop-Reteganul: povești ardelenesti: basme, legende, snoave, tradiții și povestiri*, în „Anuarul Arhivei de Folclor”, vol. 5-7, 1987, pp. 462-463.
- DATCU, Iordan, *Opera inedită a lui Ion Pop Reteganul*, în „Anuarul Arhivei de Folclor”, vol. 12-14, (1991-1993) p. 476-477.
- DIMITRIU, Eugen, FROICU, Petre, *Unitatea culturală a românilor din nordul țării reflectată în corespondența dintre Simion Florea Marian și Ion Pop Reteganul*, în „File de istorie”, nr. V, 1988, pp. 110-116.
- DRAGOMIRESCU, Mihail, *Poporanismul - o anchetă literară*, în „Luceafărul”, anul 9, nr. 9, 1910, pp. 224-228.
- DRAGOMIRESCU, Mihail, *Poporanismul - o anchetă literară*, în „Luceafărul”, nr. 10, 1910, pp. 254-258.
- DRAGOMIRESCU, Mihail, *Poporanismul - o anchetă literară*, în „Luceafărul”, anul 9, nr. 11-12, 1910, pp. 290-292.
- DUMITRAȘCU, Pompiliu, *Observații asupra limbii și stilul operei lui Ioan Pop-Reteganul*, în „Limba română”, anul 3, nr. 5, septembrie-octombrie 1954, pp. 44-49.
- ELEFTERESCU, Emil, *Unul din marii noștri folcloriști: Ion Pop Reteganul*, în „Vatra”, anul 3, nr. 8, 1937, pp. 357-362.
- ELEFTERESCU, Emil, *Unul din marii noștri folcloriști: Ion Pop Reteganul*, în „Izvoarașul”, anul 11, nr. 6, 1932, pp. 129-132.
- FLOREA, Virgiliu, *Ion Pop Reteganul. După 90 de ani*, în „Anuarul Arhivei de folclor”, Cluj-Napoca, vol. 15-17, (1994-1996). pp. 559-565.

- GOȚIA, Anca, *Cu privire la cântecul epic din culegerile manuscrise ale lui Ion Pop-Reteganul*, în „Acta Musei Porolissensis”, Zalău, anul 14-15, 1990-1991, pp. 591-597.
- GOȚIA, Anca, *Din corespondența folcloristului Ion Pop Reteganul cu ASTRA*, în „Sargetia, Acta Musei Devensis”, anul 20, (1986-1987) pp. 397-402.
- HAȘDEU, Bogdan Petriceicu, *Despre colecția de poezii populare a lui I. Pop Reteganul*, în „Analele Academiei Române”, anul 2, 1890-1891 pp. 88-89.
- HINESCU, Ana, *Personalități ale Astei: Ioan Pop-Reteganul (1853-1905)*, în „Astra blăjeană”, anul 15, nr. 4, nov. 2011, p. 30.
- IBRĂILEANU, G., *Caracterul specific național în literatura română*, în „Viața Românească”, anul 14, nr. 11, 1922, pp. 239-252.
- LEERSEN, Joep, *Nationalism and the cultivation of culture*, în „Nations and Nationalism”, 12 (4), 2006, p. 571.
- LUPEA, Cornel, *Ion Pop Reteganul ca dascăl al școlilor grănicerești de pe teritoriul fostului Regiment 1 Grăniceresc Român de la Orlat*, în „Studii și cercetări etnoculturale”, Muzeul Județean Bistrița-Năsăud, vol. 4-5, 2000, pp. 99-112.
- MUȘLEA, Ion, *Ion Pop Reteganul Folclorist*, în „Studii și Cercetări Științifice”, Științe Sociale, anul 4, nr. 3-4, iulie-decembrie 1955, pp.45-57.
- NETEA, Vasile, *Ion Pop Reteganu*, în „Progres și cultură”, anul 3, nr. 1, ian. 1935, pp. 3-11.
- NETEA, Vasile, *Ion Pop Reteganul: 70 de ani de la moartea folcloristului și scriitorului popular, învățătorul din Reteag*, în „Steaua”, anul 26, nr. 8, aug. 1975, p. 18.
- NEIMNEH, S.S., AL-ZOUBI NAJAJA, N.A și AL-KHALILI, R.K, *Subverting Children's Literature: A Feminist Approach to Reading Angela Carter*, în „Utopía y Praxis Latinoamericana”, vol. 25, no. Esp.6, 2020 pp. 501-510.
- NHUNG, Pham Thi Hong, *Folktales as a Valuable Rich Cultural and Linguistic Resource to Teach a Foreign Language to Young Learners*, în „International Journal of Education, Culture and Society”, volumul 1, nr. 1, august 2016, pp. 23-28
- NICULESCU, Radu, *Actualitatea problematicii oralității folclorice*, în „Revista de etnografie și folclor”, nr. 15, 1970, p.243
- PAPUC, Liviu, *Acasă la Ion Pop Reteganul*, în „Dacia literară”, anul 15, nr. 56, sept-oct. 2004, p. 20.
- PAPUC, Liviu, *Acasă la Ion Pop Reteganul*, în „Revista Ilustrată”, anul 1, nr. 2, 2004, pp. 7-8.
- PĂIUȘ, Liviu, *Activitatea lui Ion Pop-Reteganul la Rodna*, în „Revista de etnografie și folclor”, tomul 40, nr. 5-6, 1995, pp. 575-588.

- PĂIUȘ, Liviu, *Ion Pop Reteganul – etnograf*, în „Mișcarea literară”, 2013, anul 2, nr.3-4 (47-48), pp.190-192.
- PĂIUȘ, Liviu, *Ion Pop Reteganul, corespondent al lui Simion Florea Marian*, în „Zestrea”, anul 2, nr. 1, (1999), pp. 29-34.
- PĂIUȘ, Liviu, *Legendele Țării Năsăudului*, în „Revista Ilustrată”, anul 4, nr. 7-8, 2004. pp. 169, 170, 177.
- PETRA-PETRESCU, Horia, *Din viața lui Ioan Pop Reteganul*, în „Țara Bârsei”, anul 7, 1935, p. 4.
- PETRA-PETRESCU, Horia, *I.P. Reteganul, Odinioară și acum. Amintiri din copilărie, cu o prefață Cine a fost I.P. Reteganul*, în „Biblioteca populară a Asociațiunii ASTRA”, anul 23 (1933), pp. 14-15.
- PETREA, Dascălul, *Oameni și fapte. Ion Pop Reteganul. La 30 de ani de la moartea lui*, în „Luceafărul”, anul 2, nr. 4-6, aprilie-iunie 1935, pp. 43-46.
- POP, Dumitru, *Ion Pop-Reteganul: 125 de ani de la naștere*, în „Steaua”, anul 29, nr. 5, 1978, p. 34.
- POPA, Mircea, *Contribuții noi la bibliografia lui Ion Pop Reteganul*, în „Folclor literar”, vol. 2, 1968, pp. 469-479.
- POPESCU, Ion Apostol, *Concepția despre folclor a lui Ion Pop-Reteganul*, în „Limbă și literatură”, vol. 8, 1964, pp.11-12.
- POPESCU, Ion Apostol, *Folclor și etnografie în viziunea lui Ion Pop-Reteganul*, în „Samus”, anul 2, 1979, pp. 149-157.
- POPOVICI, Gheorghe, *Din corespondența primită de Ion Pop Reteganul și legăturile cu scriitorii contemporani*, în „Limbă și literatură”, IV, 1960, București, pp. 316-317.
- RALIADE, Rodica, *Chipuri și imagini la sfârșitul veacului trecut Ion Pop-Reteganul*, în „Anuarul Institutului de Etnografie și folclor Constantin Brăiloiu”, tomul 8, 1997, pp. 189-213.
- RALIADE, Rodica, *Considerații asupra unor texte inedite din colecția manuscrisă a lui Ion Pop-Reteganul aflată la Biblioteca Academiei Române*, în „Revista de etnografie și folclor”, București, tomul 41, nr. 1-2, 1996, pp. 81-88.
- RALIADE, Rodica, *Manuscrisele etnofolclorice ale lui Ion Pop-Reteganul*, în „Revista de etnografie și folclor”, București, tomul 40, nr. 5-6, 1995, pp. 565-573.
- SIMIONESCU, I., *Un scriitor folositor*, în „Ateneul”, anul 1, 1901, p. 7.
- STANCU, Daniela, *Ion Pop Reteganu*, în „Seria Personală”, Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu, nr. 17, 2007, pp.17-18.
- STANCU, Daniela, *Ion Pop Reteganul - redactor și editor*, în „Transilvania”, 2005, nr.10-11, pp. 51-54.

STOICA, P., *Ion Popu Reteganul: (biobibliografie)*, în „Convorbiri pedagogice”, anul 2, 1887, pp. 201-203.

SUMPTON, Caroline, *Fairy tale and folklore in the nineteenth century*, în „Literature Compass”, nr. 6/3, 2009, pp. 789.

D. Webography

***, *Ballads and broadsides*, disponibil la <https://www.bl.uk/collection-guides/ballads>, accesat în data de 05.03.2021.

***, *Brockhaus' Conversations-Lexikon: Allgemeine Deutche Real-Enciclopädie, Supplement-band*, Leipzig, Brockhaus, 1887, pp. 335-336, disponibil la https://ia802602.us.archive.org/8/items/bub_gb_bKpMAAAAMAAJ/bub_gb_bKpMAAAAMAAJ.pdf, accesat la 02.04.2021.

***, *Ion Pop Reteganul în ceas aniversar*, „Bistrițeanul.ro”, disponibil la <http://arhiva.bistriteanu.ro/2018/ion-pop-reteganul-in-ceas-aniversar-371476003419.html> accesat în 17.06.2021.

***, *Ion Pop Reteganul, „cel mai mare folclorist al Ardealului”*, în „Bzi.ro”, disponibil la <http://cultural.bzi.ro/ion-pop-reteganul-cel-mai-mare-folclorist-al-ardealului-15495> accesat în data de 10.06.2021.

***, *Online Etymology Dictionary, Jerusalem*, disponibil la <https://www.etymonline.com/word/jerusalem>, accesat la 12.06.2022.

***, *S-a născut Ion Pop Reteganul folclorist și traducător român*, „News20.ro”, s.l., s.a., disponibil la http://www.news20.ro/istorie_S-a-nascut-Ion-Pop-Reteganul-folclorist-si-traducator-roman-2949.html, accesat în data de 20.07.2021.

***, *Sistemul de clasificare Aarne-Thompson-Uther*, disponibil la https://handwiki.org/wiki/Social:Aarne%E2%80%93Thompson_classification_systems, accesat în data de 25.03.2022.

***, *The Discovery of Witchcraft by Reginald Scot, 1584*, disponibil la <https://www.bl.uk/collection-items/the-discovery-of-witchcraft-by-reginald-scot-1584>, accesat în data de 08.03.2021.

***, *The LiederNet Archive*, disponibil la https://www.lieder.net/lieder/show_poems_in_group.html?CID=3367, accesat în data de 06.03.2021.

- AUSTIN, J.L., *How to Do Things with Words*, Oxford University Press, 1962, p. 7, disponibil pe https://pure.mpg.de/rest/items/item_2271128/component/file_2271430/content, accesat la data de 21.02.2021
- BAGFORD, John, *Roxburghe Ballads. Collection guides, Ballads and broadsides*, disponibil pe: <https://www.bl.uk/collection-guides/ballads>, accesat la 05.03.2021.
- BIJU, Voichița, *Memoria colecțiilor bibliotecii Astra: Ioan Pop Reteganul*, în „Sargetia. Acta Musei Devensis”, disponibil la <http://www.anuarulsargetia.ro/memoria-colectiilor-bibliotecii-astra-ion-pop-reteganul>, accesat în data de 20.05.2021.
- BUZAȘI, Ion, *Publicistica literară a unui cărturar ardelean*, în „Răsunetul”, Bistrița, 14.10.2010, disponibil la <http://www.rasunetul.ro/publicistica-literara-unui-carturar-ardelean>, accesat în data de 10.06.2021.
- BUZAȘI, Ion, *Reeditarea lui Ion Pop Reteganul*, în „Răsunetul”, Bistrița, 19.07.2013, disponibil la <http://www.rasunetul.ro/reeditarea-lui-ion-pop-reteganul>, accesat în data de 15.04.2021.
- CORDOȘ, Alin, *160 de ani de la nașterea lui Ion Pop Reteganul. Primarul Valentin Mureșan a plecat în căutarea „Amintirilor unui școlar de altădată”*, în „Mesagerul de Bistrița”, Bistrița, 20.07.2021, disponibil la <http://www.mesagerul.ro/2013/06/20/160-de-ani-de-la-nasterea-lui-ion-pop-reteganul-primarul-valentin-muresan-plecat-cautarea>, accesat în data de 13.06.2021.
- DĂNILĂ, Irina Zamfira, *Colindele cu tematică de Florii și Paști în culegerile de folclor românesc. Aplicabilitatea lor în repertoriul muzical didactic și bisericesc, în Patrimoniul muzical din Republica Moldova (folclor și creație componistică)*, disponibil la https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/175908, accesat la 01.06.2022.
- FRAZER, James, *The Scope of Social Anthropology. A Lectura Deliverred before the uNiversity of Liverpool*, May 14th, 1908, disponibil la https://ia800206.us.archive.org/17/items/scopeofsocialant00fraz/scopeofsocialant00fraz_bw.pdf, accesat 20.01.2023.
- GOȚA, Eugen, *Ion Pop Reteganu, învățător și folclorist în Țara Moșilor*, în „Ziarul de Apuseni”, s.l., s.a., disponibil la <http://ziaruldeapuseni.ro/arhiva/58/A05.pdf>, accesat în data de 13.09.2021.
- GRIMM, Jakob and Wilhelm, *Preface to the Second Edition of the Fairy Tales of the Brothers Grimm (Prefață la cea de a doua ediție a Povestilor fraților Grimm)*, translation: Jonathan Skolnik, 1819, disponibil pe https://ghdi.ghi-dc.org/docpage.cfm?docpage_id=293, accesat la data de 05.05.2022.

- HERDER, Johann Gottfried, *Stimmen der Völker in Liedern. Volkslieder*, disponibil la <https://www.projekt-gutenberg.org/herder/volklied/volklied.html>, accesat în data de 05.03.2021.
- JACOBS, Joseph, *Celtic Fairy Tales*, disponibil la <https://www.gutenberg.org/ebooks/7885>, accesat în data de 06.04.2021.
- JAKOBSON, Roman, BOGATYREV, Petr, *Folklore as a special form of creation*, disponibil la <https://core.ac.uk/download/pdf/213809513.pdf>, accesat în data de 16.04.2022,
- MAWR, E.B., *Analogous proverbs in ten languages*, 1885 disponibil la <https://archive.org/details/analogousproverb00mawrrich/page/n11/mode/2up>, accesat la data de 06.03.2021.
- MAWR, E.B., *Roumanian Fairy Tales and Legends*, 1881, disponibil la <https://www.sacred-texts.com/neu/rft/rft01.htm>, accesat la data de 06.04.2021.
- NACHTIGALL, Horst , Darwinism and Anthropology, în „Zeitschrift Für Ethnologie”, vol. 110, nr. 2, 1985, pp. 173–76, disponibil la <http://www.jstor.org/stable/25841937> , accesat la 12.03.2021.
- PERCY, Thomas, *Percy's reliques of ancient English poetry*, disponibil la <https://archive.org/details/percysreliquesof01percuoft>, accesat în data de 05.03.2021.
- SCOT, Reginald, *The discovery of witchcraft*, disponibil pe: <https://www.bl.uk/collection-items/the-discovery-of-witchcraft-by-reginald-scot-1584>, accesat la 05.03.2021.
- STANCU, Daniela, *Ion Pop Reteganu*, în „Seria Personalia”, nr. 17, Sibiu, Biblioteca Județeană ASTRA, 2007, disponibil la <http://www.bjastrasibiu.ro/personalia/17.reteganul.pdf>, accesat în data de 8.06.2021.
- YEATS, W.B. (ed.), *Fairy and Folk Tales of the Irish Peasantry*, disponibil la <https://www.sacred-texts.com/neu/yeats/fip/>, accesat în data de 06.04.2021.
- ZIPES, Jack, *How the Grimm Brothers saved the Fairy Tale*, articol disponibil la adresa <https://www.neh.gov/humanities/2015/marchapril/feature/how-the-grimm-brothers-saved-the-fairy-tale>, accesat în data de 05.03.2021.